

Тема № 2:

Початок Української революції (1917 - 1918 рр)

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ТЕМИ

ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Лютнева революція в
Росії 1917 року
Повалення монархії

Підйом національно-визвольного руху в Україні
3-4 березня 1917 року – створення Української Центральної Ради
12 березня 1917 року – демонстрація українців у Петрограді
19 березня 1917 року – 100-тисячна маніфестація українців у Києві

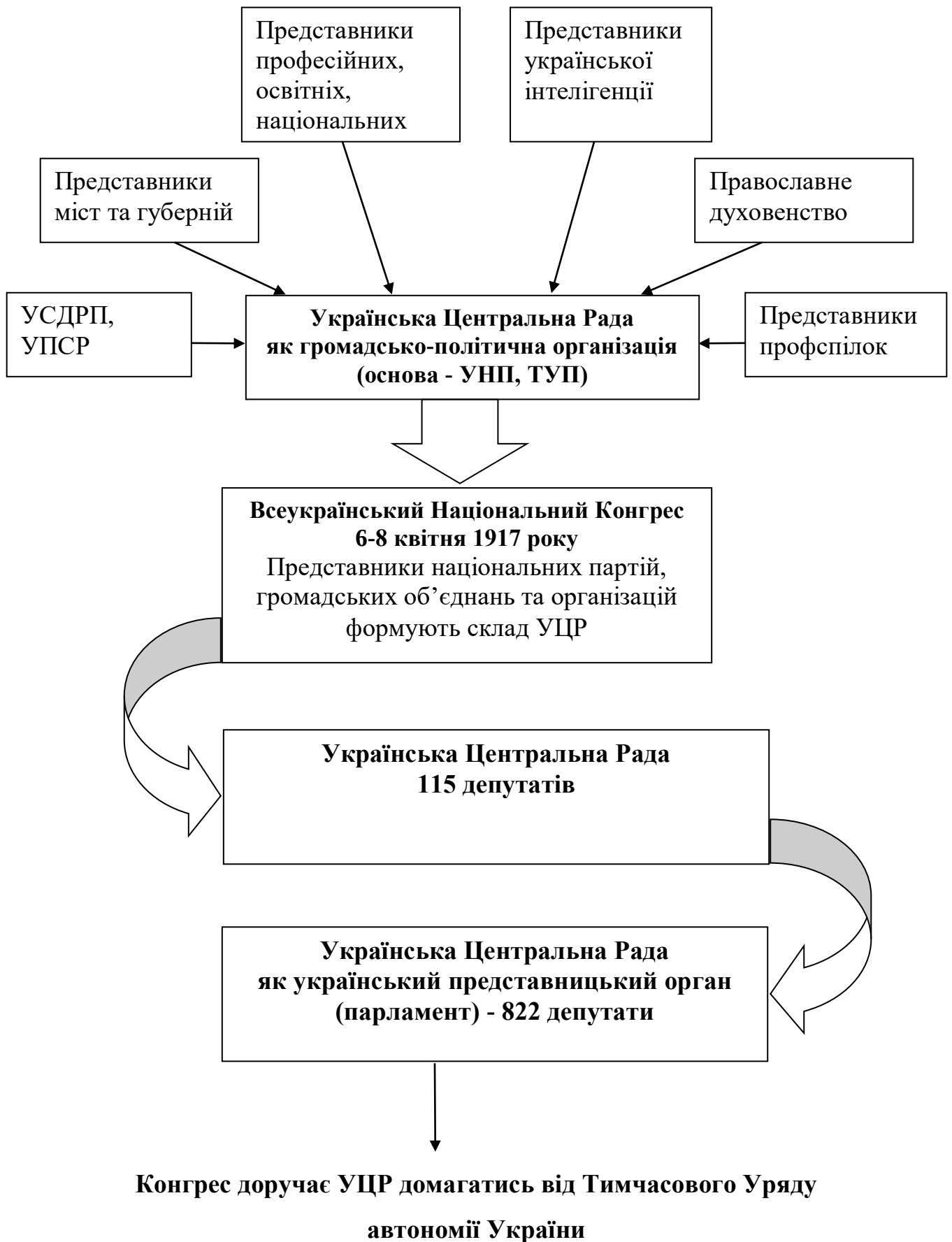
УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Назва партії	Основні діячі партії	Ідейні позиції
Українська партія соціалістів-революціонерів (УПСР)	М.Грушевський, В.Голубович, М.Ковалевський	1. Проголошення широкої автономії України у складі Росії. 2. Аграрна реформа в інтересах селянства.
Українська соціал-демократична робітничка партія (УСДРП)	С.Петлюра, В.Винниченко, І.Мазепа, М.Порш	1. Автономія України. 2. Демократичний розвиток країни. 3. Побудова соціалістичного суспільства.
Українська партія соціалістів-федералістів (УПСФ)	С.Єфремов, А.Ніковський, Д.Дорошенко	1. Україна – автономна частина федеративної Росії. 2. Форма державного правління-парламентська республіка. 3. Аграрна реформа при збереженні приватної власності.
Українська Народна партія (УНП)	І.Липа, І.Луценко, О.Андрієвський	Головна мета – незалежна українська держава.
Українська хліборобсько-демократична партія (УДХП)	С.Шемет, В.Шемет, В.Липинський	1. Незалежна Українська держава. 2. Приватна власність. 3. Хуторське сільське господарство.

Українська народна партія
(Самостійники)
Радикальний напрям
національного руху

Товариство українських
поступовців (Автономісти)
Поміркований напрям
національного руху

Українська
Центральна Рада
Голова –
М.Грушевський

УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА

СУСПІЛЬНА КРИЗА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СЕРЕДИНІ 1917 РОКУ.

ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

З «Політичної Програми Української партії соціалістів-революціонерів»

УПС-Р у своїй боротьбі... вважає себе складовою частиною армії міжнародного революційного соціалізму..., ставить своїм завданням перебудову сучасного капіталістичного на лад соціалістичний, основою якого є: визволення з-під влади буржуазних класів, скасування приватної власності..., знищення всякого економічного визиску, політичного, національного та релігійного гніту; організація загальної праці на спільну користь...

Розв'язання національного питання можливе, тільки коли буде знищено національний гніт.

Визнаємо необхідним боротись за право нації на самовизначення, найширшу політичну волю, якою є повна суверенність нації.

Що ж до України, будемо боротись за те, щоб Україна приступала до федерації з іншими народами, як демократична республіка в своїх етнографічних межах, незалежно від сучасної державності українських земель, та будемо домагатись республікансько-демократичної форми правління без президента.

З «Політичної Програми Української соціал-демократичної робітничої партії»

Тільки перетворення приватної власності ... на соціалістичну може довести до найвищого добробуту і цілковитого гармонійного розвитку.

Визволення всієї людськості може бути ділом тільки робітничого класу, бо всі інші класи стоять на ґрунті приватної власності і мають спільну мету зберегти основи капіталістичного громадянства.

Партія стоїть за знищення класового панування і самих класів ... за рівні права всіх без різниці статі і походження.

Партія вимагає: демократичної республіки; автономії України з окремою державною інституцією, якій належить право законодавства у внутрішніх справах населення тільки на території України;... загального виборчого права...

З «Політичної Програми Української партії соціалістів-федералістів»

Партія соціалістів-федералістів, як українська партія, на прапорі своєму поставила розкріпачення людини на Україні.

УПСФ – партія соціалістична, бо в основу свого світогляду і своєї практичної роботи кладе інтереси трудящих, обороняє їх ... поруч ідеалу соціалістичного в соціальній сфері кладемо ідеал федералізму в політичній сфері.

Провідною зорею світить нам федералізм всесвітній, який один може остаточно примирити людство, вивести чвари, ворожнечу, війни, наблизить і самий лад соціалістичний...

Партія обстоює, що реформована держава повинна стати федерацією рівноправних автономних національно-територіальних одиниць ... такої автономії партія вимагає для свого українського народу...

Партія йтиме до найтіснішого єднання всіх частин української землі і злучення їх до однієї цілісності...

Партія бореться проти всякої експлуатації..., новий лад повинен забезпечувати загальновідомі людські права.

З «Політичної Програми Української партії соціалістів-самостійників»

УПСС визнає соціалістичний ідеал, як єдиний, що може задовольнити український і інші народи...

Фабрики і заводи на землі, оселеній українським народом, мусять належати українцям-робітникам, а земля – українцям-хліборобам.

Необорна спільна сила нашого освіченого працюючого люду українського забере до своїх рук політичні влади на Україні, знищить визиск, насилля, панування, нерівність і утворить непідлежну Україну – Республіку вільних людей, вільної праці...

З листівки-декларації Товариства Українських Поступовців «Наша позиція»

Ми, українські поступовці, стоїмо на основі автономного устрою тих держав, з якими нас поєднує історична доля; державу ми розуміємо як вільну спільку рівноправних та рівноцінних націй...

Ми боролись і боротимемося за демократичну автономію України, гарантованою такою ж федерацією рівноправних народів, за цілковите забезпечення культурно-національних вартостей і політичних прав українського народу, за добрі способи йому самостійно розвиватися й поступатись економічно, а єдиним шляхом до цього вважаємо націоналізування всіх форм приватного й громадського життя: школи, суду, церкви, адміністрації і громадських установ, органів самоврядування...

Український народ хоче самим собою бути і завзято бореться за самобутнє існування і розвиток.

З Відозви Центральної Ради до українського народу.

Народе Український!

Впали вікові пута. Прийшла воля всьому пригніченому людові, всім поневоленим націям Росії.

Настав час і твоєї волі й пробудження до нового, вільного, творчого життя... уперше, Український тридцятип'ятиміліонний Народе, Ти будеш мати змогу сам за себе сказати, хто ти і як хочеш жити, як окрема нація...

Впав царський уряд, а тимчасовий оголосив, що незабаром скличе Установчі Збори на основі вільного, загального, рівного, прямого і таємного виборчого права... До того ж часу закликаємо спокійно, але рішуче домагатись від нового уряду всіх прав, які тобі природно належать і які ти повинен мати. Великий народе сам хазяїн на Українській землі. А в найближчій часі права на заведення рідної мови по всіх школах... судах і всіх урядових інституціях.

Народе Український!

Селяни, робітники, солдати, городяни, духовенство і вся українська інтелігенція!

Додержуйте спокій, не дозволяйте собі ніяких вчинків, що руйнують лад в житті... щиро і уперто беріться до роботи: до гуртування в політичні товариства, культурні й економічні спілки...

Тільки згуртувавшись можна добре пізнати всі свої потреби, рішуче про них заявити і створити кращу долю своїй Землі.

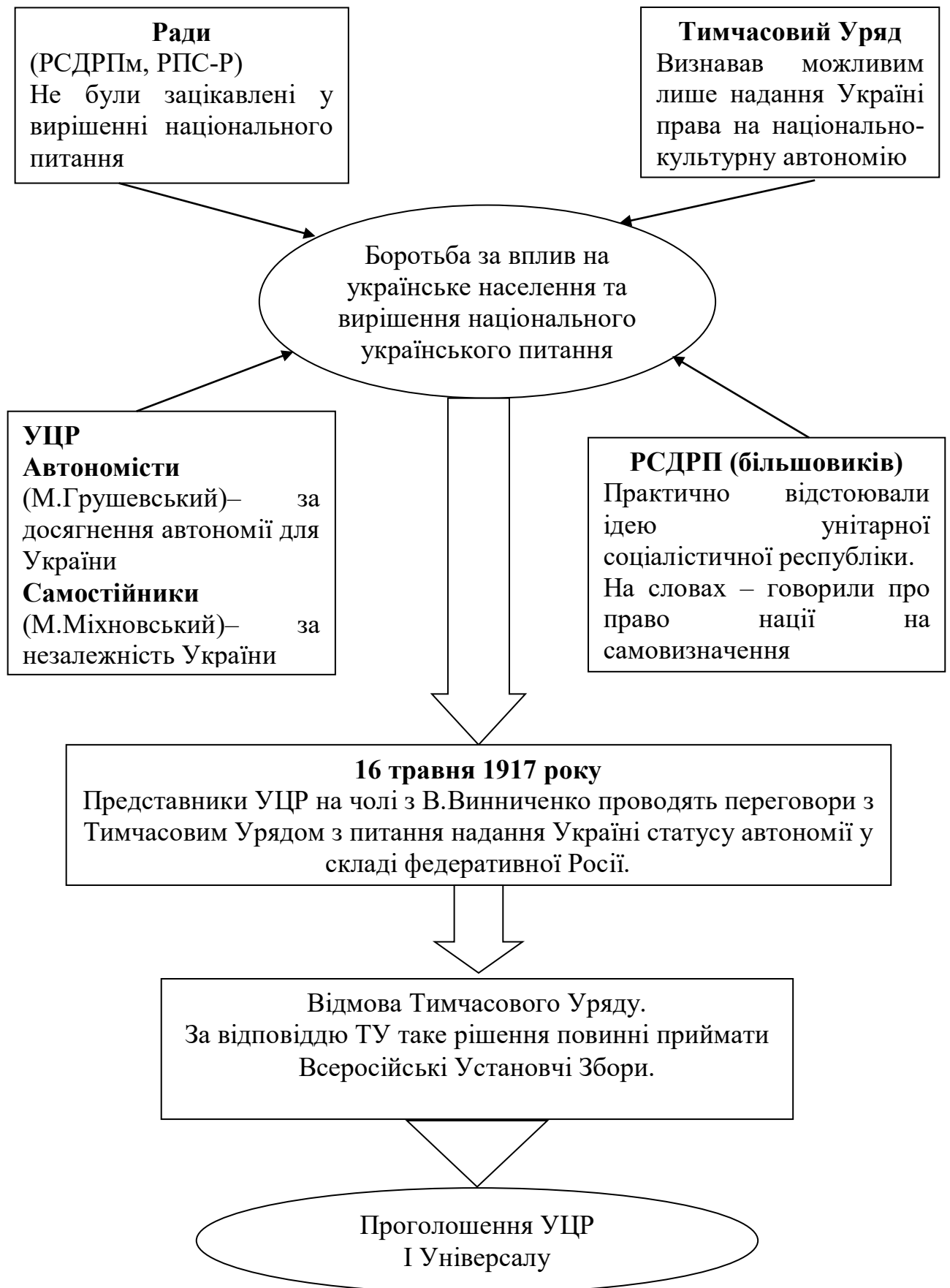
Народе Український!

Перед Тобою шлях до нового життя. Сміливо й одностайно йди на той шлях.

Українська Центральна Рада.

Київ, року 1917, березня 9

ПРОГОЛОШЕННЯ АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ

9

I Універсал УЦР
Проголошено 10 червня 1917 року на II Всеукраїнському
військовому з'їзді
Зміст I Універсалу:

- Проголошувалась автономія України у складі федеративної Росії;
- Заклик до переобрання місцевої адміністрації та заміну її представниками українців;
- Запрошення до співпраці національних меншин;
- Скликання Всеукраїнських Установчих Зборів (Сейму);
- Відмова від надсилання податків до російської казни і введення податку на рідну справу;
- УЦР має право видавати Універсали;
- Визнання необхідності розробки закону про землю, за яким право керувати і користуватись українськими землями належить народу України.

Значення I Універсалу

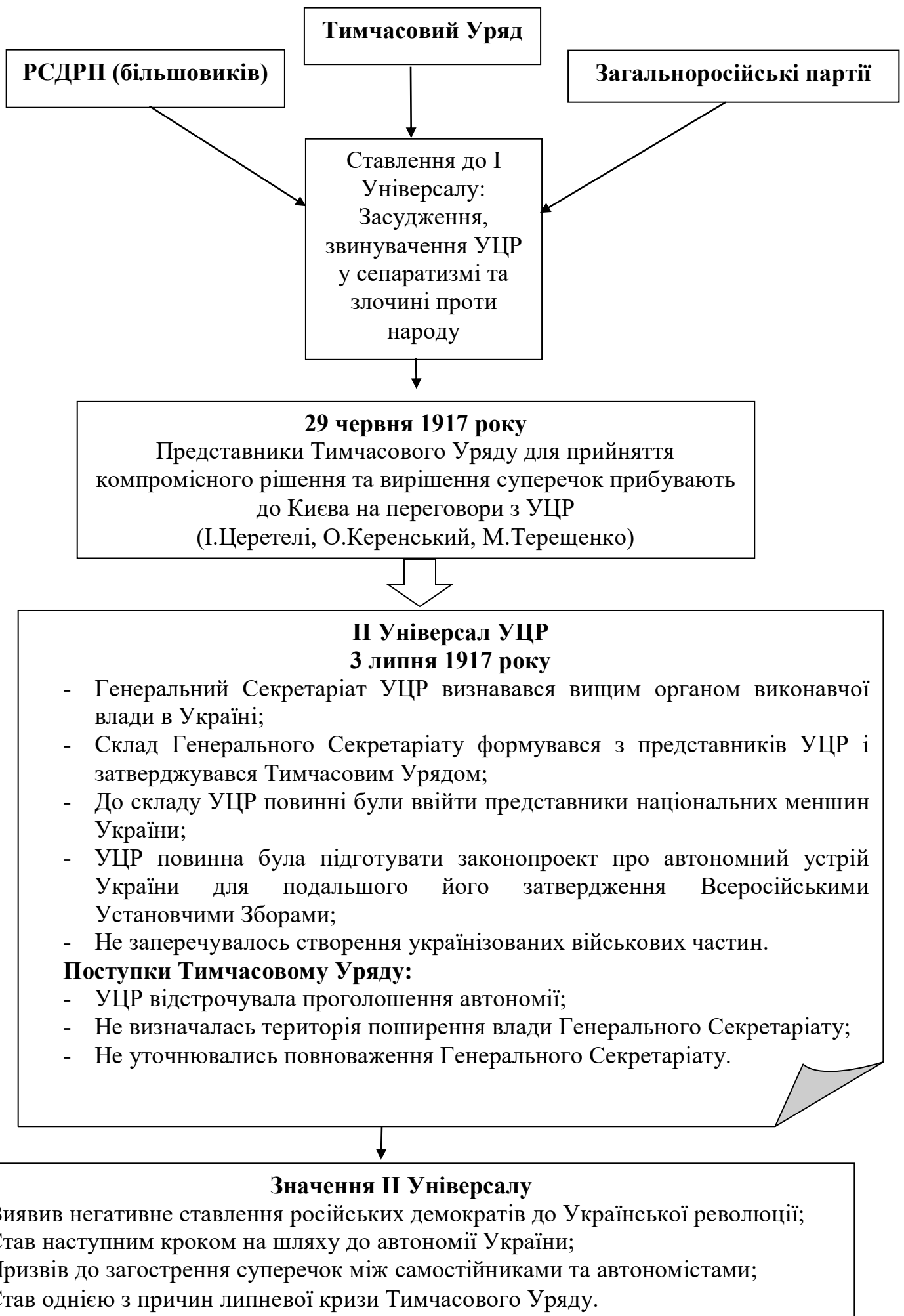
1. Підтвердив прагнення українців до створення власної держави.
2. Сприяв подальшому розгортанню Української революції.
3. Визначив позиції різних політичних сил у питання української

Населення почало сприймати УЦР як
основний орган влади в Україні.

УЦР для вирішення основних питань життя української громадськості
створює виконавчий орган – Генеральний Секретаріат.

Склад Генерального Секретаріату

Прізвище	Посада
В.Винниченко	Голова Генерального Секретаріату
П.Христюк	Генеральний писар
Х.Барановський	Генеральний секретар фінансових справ
С.Єфремов	Генеральний секретар міжнаціональних справ
С.Петлюра	Генеральний секретар військових справ
Б.Мартос	Генеральний секретар земельних справ
М.Стасюк	Генеральний секретар продовольчих справ

ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

З Першого універсалу Української Центральної Ради «До українського народу на Україні й поза Україною сущого»

Народе Український! Народе селян, робітників, трудящого люду! Волею своєю ти поставив нас, Українську Центральну Раду, на сторожі прав і вольностей Української землі.

...Хай Україна буде вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючись з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані вселюдським, рівним, прямим і тайним голосуванням **ВСЕНАРОДНІ УКРАЇНСЬКІ ЗБОРИ (Сейм)**. Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Вкраїні, мають право видавати тільки наші **УКРАЇНСЬКІ ЗБОРИ**.

Ті ж закони, що мають лад давати на всій Російській держави, повинні видаватися у Всеросійським Парламенті.

...Ми гадали, що Центральне Російське Правительство протягне нам руку в сій роботі, що в згоді з ним ми, Українська Центральна Рада, зможемо дати лад нашій землі. Але Тимчасове Російське Правительство одкинуло всі наші домагання, одіпхнуло простягнену руку українського народу...

І через те ми, Українська Центральна Рада, видаємо сей Універсал до всього нашого народу і оповіщаємо: однині самі будемо творити наше життя.

Ухвалено: Київ, року 1917, місяця червня (іюня) числа 10.

З Другого універсалу Української Центральної Ради

Громадяни землі Української!

...Временне правительство, стоячи на стороні завойованої народом волі, визнаючи за кожним народом право на самовизначення і відносячи остаточне встановлення форми його до Учредительного Зібрання, - простягає руку представникам Української демократії – Центральній Раді – і закликає в згоді з ним творити нове життя України на добро всій революційній Росії.

Генеральний Секретаріат... буде представлений на затвердження Временного Правительства на Україні.

Вважаючи, що утворення краєвого органу Временного Правительства на Україні забезпечує бажане наближення управління краєм до потреби місцевої людності в можливих до Учредительного Зібрання межах, і визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана з загальними здобутками революції, ми рішуче ставимося проти замірів самовільного здійснення автономії до Всеросійського Учредительного Собранія.

Що торкається комплектування військових частин, то для цього Центральна Рада матиме своїх представників при кабінеті Військового Міністра, при Генеральнім штабі і Верховному Головнокомандуючому, які будуть брати участь в справах комплектування окремих частей виключно українцями, поскільки таке комплектування, по опре діленню Військового Міністра, буде являтися з технічного боку можливим без порушень боєздатності армії.

У Києві, 1917 р. липня 3-го дня.

НАРОСТАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ В УКРАЇНІ ВОСЕНИ 1917 РОКУ

1 вересня 1917 року
Росію оголошено республікою
Тимчасовий Уряд скликає Установчі Збори

14 вересня 1917 року почала працювати Демократична нарада
– виконувала функції передпарламенту

Вимоги УЦР на Демократичній нараді

1. Передання всіх поміщицьких та церковних земель у відання земельних комітетів;
2. Державний і крайовий контроль над виробництвом та розподілом продукції;
3. Укладення миру та вихід з війни.
4. Визнання за націями права на самовизначення;
5. Скликання Загальних Установчих Зборів та Установчих Зборів кожної нації;
6. Передача всієї повноти влади УЦР та її Генерального Секретаріату

Тимчасовий Уряд відмовив представникам УЦР у виконанні цих вимог.

В Україні починається розгортання соціально-економічної кризи, активізуються селянські рухи, більшовики цілеспрямовано деморалізують армію.

**УЦР проводить у Києві З'їзд народів
8-15 вересня 1917 року**

З'їзд закликав до встановлення федеративної республіки в Росії та національного самовизначення регіонів.

УЦР оголосила про поширення своєї влади на всі сфери життя України.

Тимчасовий Уряд починає підготовку судового процесу проти Генерального Секретаріату

ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

З «Тимчасової інструкції Генеральному Секретаріатові Тимчасового Уряду на Україні» від 4 серпня 1917 р.

1. ... На час до вирішення справи про місцеве врядування Установчими Зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає Тимчасовий Уряд по пропозиціях Центральної Ради.

3. ... Уповноваження Генерального Секретаріату поширюється на губернії: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську і Чернігівську, з виключенням Суражського, Стародубського і Новозибківського повітів.

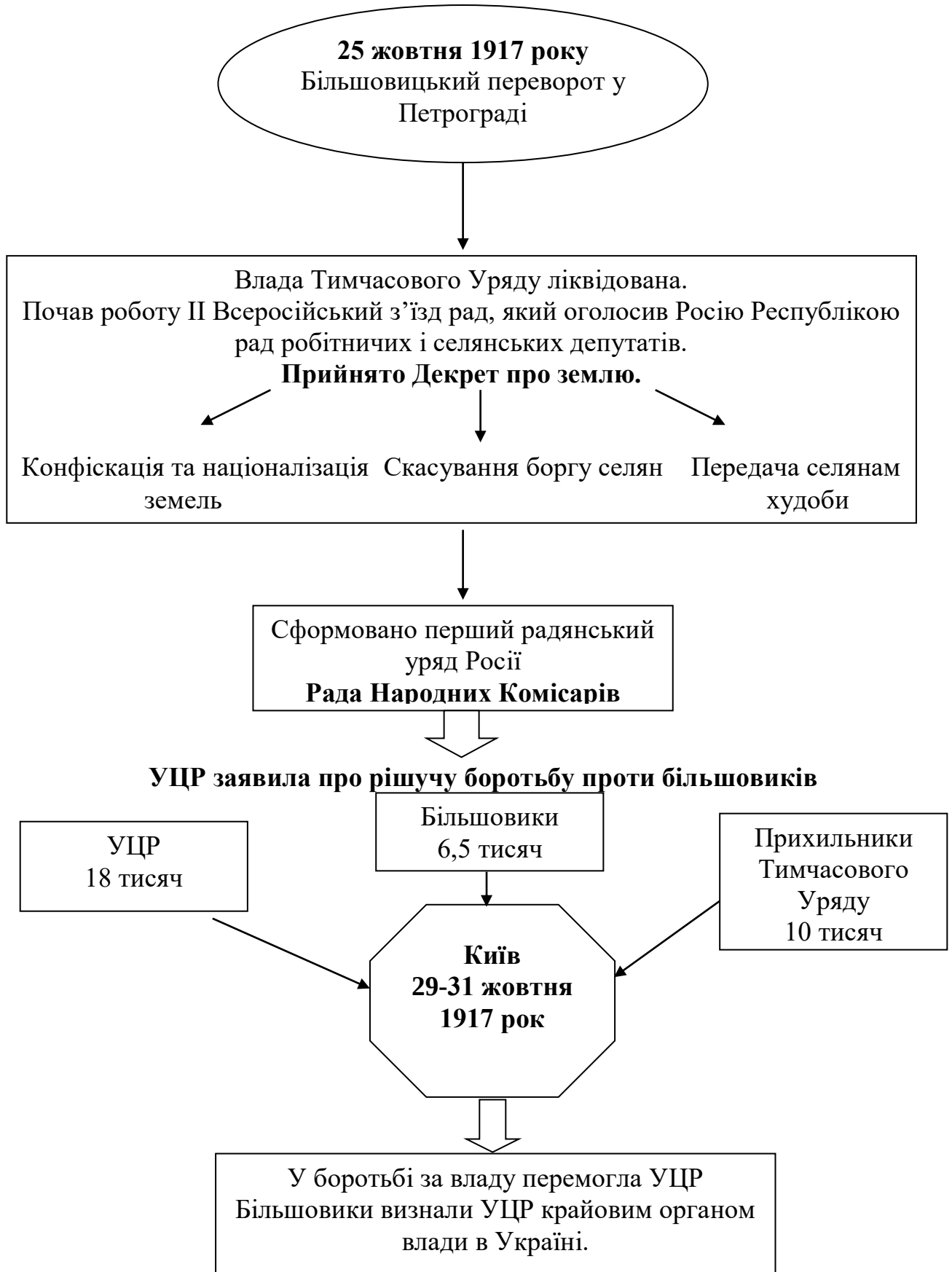
...Генеральний Секретаріат розглядає й подає на затвердження Тимчасового уряду проекти, що торкаються життя краю і його врядування. Проекти ці можуть бути перед поданням їх Тимчасовому уряду внесені на обговорення Центральної Ради.

Міністр-предсідатель О.Керенський

Міністр юстиції Зарудний

Петроград, 4 серпня 1917 р.

ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

III Універсал УЦР

- Україна проголошувалась Українською Народною Республікою;
- УНР ставала автономією у складі Російської республіки;
- Влада УНР поширювалась на 9 губерній;
- До Установчих Зборів вся влада переходить до УЦР і Генерального Секретаріату;
- Відмінялась приватна власність на землю, яка проголошувалась власністю народу і передавалась селянам без викупу;
- Державний і крайовий контроль над виробництвом та розподілом продукції;
- 8-годинний робочий день;
- Введення демократичних свобод, відміна смертної кари, політичні амністії;
- 27 грудня 1917 року проголошувались днем проведення Всеукраїнських Установчих Зборів.

Значення III Універсалу УЦР

1. Визначив державний статус України;
2. Окреслив основні соціально-економічні та суспільно-політичні заходи УЦР.

Основні напрями внутрішньої політики

1. Залишались в силі закони, видані Тимчасовим Урядом;
2. Питання передачі селянам землі переносилось на вирішення Українських Установчих Зборів;
3. Помилкова фінансова та промислова політика.

Основні напрями зовнішньої політики

1. Боротьба за офіційне визнання УНР країнами Антанти;
2. Переговори з крайовими урядами Кубані, Криму, Дону, Сибіру, Молдавії з метою створення федерації.

УЦР помилковою, непослідовною політикою поступово втрачає авторитет серед народних мас.

Це дає можливість більшовикам почати боротьбу за владу в Києві.

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УНР

Більшовики починають боротьбу за захоплення влади в Києві.
Шляхи боротьби більшовиків проти

Збройна боротьба

Створення Військово-революційного комітету та організація нового повстання: захоплення влади на місцях та в Києві.

Ці дії більшовиків не мали успіху. УЦР вдалось роззброїти частини ВРК

Політична боротьба

Скликання Всеукраїнського з'їзду рад, який повинен був перетворити УЦР на ЦВК Рад в Україні.

Проведення виборів до Всеросійських установчих зборів.

4 грудня 1917 року відбувся Всеукраїнський з'їзд рад, який **підтримав УЦР**.

Прихильники більшовиків відбули до Харкова.

Рада Народних Комісарів направила до Києва **«Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до УЦР»**

Раднарком вимагав від УЦР:

- відмовитись від утворення Українського фронту;
- УЦР повинна сприяти революційним військам у боротьбі з контрреволюцією;
- Припинити роззброєння радянських полків в Україні;
- Не пропускати війська з фронту на Дон.

У разі відмови УЦР виконати умови Маніфесту Раднарком оголошував війну УЦР.

Більшовики створюють комісію Раднаркому у складі В.Леніна, Й.Сталіна та Л.Троцького для загального керівництва війною.

8 грудня 1917 року червоні війська захопили Харків, який стає головним більшовицьким центром України. Тут було створено штаб по боротьбі з контрреволюцією.

11-12 грудня 1917 року у Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд рад

Мета:

Оформлення в Україні радянської держави і подальше силове розповсюдження радянської влади

Результати:

- Проголошення радянської влади в Україні;
- УНР проголошувалась федеративною частиною Російської Республіки;
- Обрання Всеукраїнського центрального виконавчого комітету на чолі з Ю.Медведєвим;
- Затвердження уряду – Народного секретаріату. Всі головні посади опинились в руках більшовиків.

Учасники:

- делегати обласного з'їзду рад Донбасу та Криворіжжя;
- делегати Київського з'їзду рад, які перебували на більшовицькій платформі.

Невдалі спроби більшовиків усунути УЦР від влади шляхом політичного та дипломатичного тиску

Прагнення більшовиків встановити контроль над Україною та її ресурсами

Боротьба за владу між УЦР та більшовиками

Поступове знищення центрів антибільшовицького опору

Причини першої радянсько-української війни

Сили УЦР

- Підрозділи Вільного козацтва,
  - добровольчі формування, що створювались в ході війни: Гайдамацький кіш Слобідської України, Галицький курінь Січових стрільців.
- Керівники: С.Петлюра, Є.Коновалець, М.Удовиченко.

Сили більшовиків

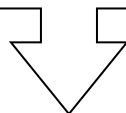
- частини регулярної російської армії,
  - червоногвардійці Москви, Петрограда,
  - місцеві більшовики Донбасу, Катеринославщини.
- Керівники: П.Єгоров, Р.Берзін, А.Знаменський, В.Антонов-Овсієнко, М.Муравйов, Г.Орджонікідзе.

Основні події війни	
26 грудня 1917 року	Початок загального наступу більшовиків. Захоплення Катеринослава.
14-18 січня 1918 року	Більшовики встановили контроль над Миколаєвим, Одесою, Херсоном, Донбасом.
6-16 січня 1918 року	Похід більшовиків на Київ. Бій під Крутами.
16-22 січня 1918 року	Повстання робітників на заводі «Арсенал» проти УЦР.
26 січня 1918 року	Більшовики остаточно захоплюють владу в Києві.

9 січня 1918 року УЦР проголошує IV Універсал

Причини: прагнення привернути довіру селянства, важкі умови війни з більшовиками, прагнення завершити на свою користь мирні переговори з країнами Четвертного союзу, які вимагали оформлення незалежності України.

IV Універсал УЦР

- Проголошувалась незалежність та суверенітет УНР;
- Декларувалась приналежність вищої влади народу, від імені якого виступають Українські Установчі збори;
- Підтверджувались демократичні права і свободи;
- Декларувалось прагнення до дружніх відносин з сусідніми державами та проведення мирних переговорів з країнами Четвертного союзу;
- Заклякалось до рішучої боротьби з більшовиками;
- Проголошувались соціально-економічні перетворення: націоналізація природних ресурсів, ліквідація приватної власності на землю, соціальна допомога і т.д.

Значення IV Універсалу УЦР

1. Завершив тривалу боротьбу за українську державність проголошенням незалежності;
2. Закріплював ідею боротьби за самостійність і соборність України;
3. Надихав на подальшу боротьбу.

ПОЛІТИКА УЦР НА МЕЖІ 1917-1918 РОКІВ

- Підписання Брестського (Берестейського) миру з країнами Четвертного союзу
- Запровадження нового стилю в літочисленні (Юліанський календар було замінено Григоріанським календарем)
- Уведення в обіг національної валюти — гривні
- Затвердження державного герба — тризуб Володимира Великого
- Уведення закону про громадянство
- Скасування приватної власності на землю (19 січня 1918 р.), уведення закону про землю (31 січня 1918 р.), який передбачав соціалізацію землі та встановлення максимуму землеволодіння у розмірі 30 десятин
- Підтвердження курсу і соціально-економічної політики, що були проголошені III і IV Універсалами
- Схвалення Конституції УНР (29 квітня 1918 р.)

МИРНІ ПЕРЕГОВОРИ У БРЕСТ-ЛИТОВСЬКУ

Дата	Хід переговорів
7 листопада (25 жовтня) 1917 р.	II з'їзд рад у Петрограді прийняв Декрет про мир, у якому закликав усі воюючі держави припинити війну та укласти мир без анексій і контрибуцій. Згодом Раднарком заявив, що декрет є офіційною пропозицією негайно укласти перемир'я і розпочати переговори про мир
14 (1) листопада 1917 р.	На пропозицію більшовиків відгукнулась тільки Німеччина та її союзники
20 (7) листопада 1917 р.	Початок переговорів про перемир'я між Німеччиною і радянською Росією
5 грудня (22 листопада) 1917 р.	Генеральний Секретаріат прийняв рішення про укладення перемир'я з країнами Четвертного союзу
6 грудня (23 листопада) 1917 р.	Неофіційна зустріч української делегації з представниками Німеччини та Австро-Угорщини. Укладення перемир'я між УНР і країнами Четвертного союзу
12 грудня (29 листопада) 1917 р.	Початок переговорів делегації Четвертного союзу і радянської Росії щодо умов миру
15 (2) грудня 1917 р.	Перемир'я між радянською Росією і Німеччиною
24 (11) грудня 1917 р.	Генеральний Секретаріат звернувся з нотою до всіх воюючих і нейтральних країн, у якій йшлося, що УНР «стає на шлях самостійних міжнародних стосунків до того часу, доки не буде створено загальнодержавної власті в Росії», і пропонує воюючим державам укласти мир без анексій і контрибуцій з урахуванням прав націй на самовизначення
26 (13) грудня 1917 р.	Країни Четвертного союзу погодилися на участь у переговорах у Брест-Литовському делегації УНР
1 січня (19 грудня 1917 р.) 1918 р.	Прибуття у Брест-Литовський української делегації на чолі з В. Голубовичем
9 січня (28 грудня 1917 р.) 1918 р.	Українська делегація вперше взяла участь у пленарних засіданнях переговорів. Визнання головою радянської делегації Л. Троцьким права делегації УНР самостійно брати участь у переговорах
12 січня (30 грудня 1917 р.) 1918 р.	Визнання країнами Четвертного союзу української делегації та її самостійності як єдиного представника народу України
Січень 1918 р.	Нова радянська делегація на переговорах оприлюднила свій новий склад, до якого були включені представники радянської Української Народної Республіки. Л. Троцький заявив, що саме вони повинні представляти інтереси України, бо УЦР вже не контролює більшу частину території України. Проте ця заява була відхилена країнами Четвертного союзу, які відмовилися визнати делегацію радянської УНР. Голова української делегації О. Севрюк оприлюднив IV Універсал
9 лютого (27 січня) 1918 р.	Підписання Брестського миру між УНР і країнами Четвертного союзу
3 березня 1918 р.	Радянська Росія підписала Брест-Литовський мир з країнами Четвертного союзу

УМОВИ БРЕСТСЬКОГО МИРУ

- Скасування воєнного стану між воюючими сторонами
  - Визначення кордонів України
  - Встановлення дипломатичних зв'язків
  - Визначення економічних зв'язків
- У таємній декларації, підписаній з Австро-Угорщиною, зазначалося: райони Східної Галичини з переважно українським населенням мали відійти від королівства Галичини й об'єднатися з Буковиною в один коронний край у складі Австро-Угорщини. (Угода не була ратифікована і розірвана Австро-Угорщиною у липні 1918 р.)
- У додатковому договорі визначалися:
- Принципи регулювання консульських відносин.
  - Принципи регулювання приватних справ.
  - Обмін військовополоненими.
  - Обмін надлишками сільськогосподарських і промислових товарів.
  - Курс валют (100 німецьких марок = 46 українських карбованців)

17 березня 1918 р. УЦР ратифікувала умови Брестського договору, а 18 березня 1917 р. УНР уклала військову конвенцію з Німеччиною та Австро-Угорщиною

Результати і наслідки

Відбулося падіння радянської влади в Україні в результаті збройного втручання країн Четвертного союзу	Україна стала першою державою, що вийшла з Першої світової війни	Україна стала повноправним членом міжнародних відносин	Було визначено кордони Української держави	Було відновлено владу УЦР і обмежено суверенітет України

ПОЛІТИКА БІЛЬШОВИКІВ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ 1918 РОКУ

Розповсюдження декретів РСФРР на Україну

Зміна адміністративного апарату України

Контроль над фінансами

Контрибуції, конфіскації, реквізиції

Націоналізація промисловості

Аграрні перетворення

Розчленування України

Донецько-Криворізька республіка, Одеська республіка, Таврійська республіка, Донська республіка, Більшовистська УНР

ВИТЯГИ З ТЕКСТІВ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Постанова З'їзду народів Росії «Про федеративний устрій Російської держави».

15 вересня 1917 р.

З'їзд народів, скликаний в Києві Центральною Радою, обміркувавши справу майбутнього Російської держави, спинився після спеціальних докладів та обговорення, на слідуючих тезах:

1. Головною метою державного устрою Росії як при старому ладові, так і після революції, є надмірне зосереджування законодавчої та виконавчої власті...

6. Теперішнє безладдя як на фронті, так і в тилу, по всіх ділянках державного життя має своїм джерелом централістичний лад...

10. Республіканський лад може міцно стояти тільки в федеративній державі...

12. Через те, що Росія складається з багатьох народів, які мають більшу чи меншу національну самосвідомість, різноманітну національну культуру, історичне минуле, і в економічному відношенні вони складають окремі своєрідні кола, то єдино придатною формою федерації є така, котра основана на національній підставі...

Зважаючи на згадані міркування, З'їзд народів, скликаний Центральною Радою, визнає, що Росія повинна бути федеративною демократичною республікою.

Українська Центральна Рада.

З Четвертого універсалу Української Центральної Ради

Народе України!

...Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною вільною, суверенною державою українського народу.

Зо всіма сусідніми державами, як Росія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та інші, ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки. Власть в ній буде належати тільки народові України, іменем якого, поки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робочого народу, селян, робітників і солдатів, та наш виконавчий орган, який однині матиме назву Ради Народних Міністрів.

...Що ж до так званих «більшовиків» та інших напасників, що нищать та руйнують наш край, то приписуємо Правительству Української Народної Республіки твердо й рішуче взятися за боротьбу засланих з Петрограда найманих насильників, що топчуть права Української Республіки.

Українська Центральна Рада.

У Києві, 9 січня 1918 р.

З «Відповіді Генерального Секретаріату Ради на ультиматум РНК»

Генеральный Секретариат в заявлении Народных Комиссаров о признании ими Украинской республики усматривает либо неискренность, либо противоречие самим себе.

Нельзя одновременно признавать право на самоопределение вплоть до отделения и в то же время грубо покушаться на это право навязыванием своих форм политического устройства самоопределившихся государств, как это делает Совет Народных Комиссаров по отношению к Народной Украинской Республике. Генеральный Секретариат решительно отвергает всякие попытки вмешательства Народных Комиссаров в дело устройства государственной и политической жизни в Народной Украинской Республике. Претензии Народных Комиссаров на руководство украинской демократией тем менее

могут иметь какое-либо оправдание, что навязываемые Украине формы политического правления дали на территории самих Народных Комиссаров результаты, отнюдь не вызывающие зависть. Пока в Великороссии развивается анархия, экономический, политический и хозяйственный развал, пока там царят грубый произвол и попрание всех свобод, завоеванных у царизма революцией, - Генеральный Секретариат не находит нужным повторять этот печальный опыт на территории украинского народа.

...Генеральный Секретариат считает необходимым образование Центральной власти всей Российской Республики, но для этого он предлагает иные методы, нежели те, которые употребляются Советами Народных Комиссаров, а именно: добросовестное соглашение всех областей и народов Великороссии, Сибири, Кавказа, Кубани, Дона, Крыма и др. на следующих условиях:

1) Правительство должно быть однородно социалистическим – от большевиков до народных социалистов включительно;

2) Должно быть федералистическим.

...Состояние войны между двумя государствами Российской Республики Генеральный Секретариат считает убийственным для дела революции и для торжества интересов рабочих и крестьян. Генеральный Секретариат всячески избегает кровавых способов разрешения политических и государственных вопросов...

Председатель Генерального Секретариата Винниченко

Генеральный секретарь Петлюра

Запам'ятай поняття

Автономізація	Об'єднання різноманітних територіально-національних утворень, що функціонують на суміжних територіях, у єдину державу на основі автономії (автономія – самоврядування певної частини держави, що здійснюється в межах, передбачених конституцією).
Самостійники	Представники течії українського національного руху, які обстоювали ідею створення незалежної Української держави.
Українська Центральна Рада	Спочатку український представницький орган політичних, громадських, культурних та професійних організацій; згодом, після Всеукраїнського національного конгресу — революційний парламент України, який керував українським національним рухом.
Універсали УЦР	Форма звернення до народу, декларативний документ вищих органів влади.
Генеральний Секретаріат	Виконавчий орган влади (уряд), створений Українською Центральною Радою 15 червня 1917 року.
«Вільне козацтво»	Національні добровільні військово-міліційні формування часів національно-визвольних змагань 1917 - 1921 років, що діяли в Україні та на Кубані. Виникли у процесі розвалу царської армії з лютого по травень 1917 року з метою захисту сіл, а згодом і Української Держави, в умовах зростання громадського безладу й бандитизму, з метою захисту правди, свободи і соборного народовладдя людей вільної України і священнослужителів Української Православної Церкви.
Установчі Збори	Виборна законодавча установа, конституанта українського народу, завданням якої було затвердити новий лад і встановити конституцію української держави.
Більшовики	Члени ліворадикального крила РСДРП після її розколу на більшовиків і меншовиків. — Назва «більшовики» походить з історичного моменту, коли прихильники ленінської концепції побудови пролетарської партії виявилися в більшості при голосуванні головних питань Статуту РСДРП та керівних органів партії на Другому з'їзді партії у 1903 році.
Курултай	У тюркських народів орган народного представництва, загальнонаціональний з'їзд, під час якого вирішують найважливіші проблеми нації. Початково означав збори князів, пізніше збори народу.

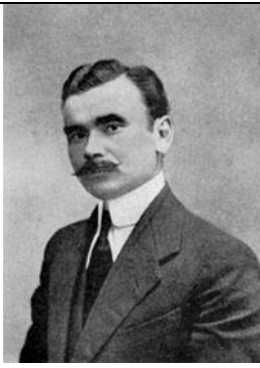
Дати і події

3 Березня 1917 р.	Утворення Української Центральної Ради (УЦР)
6-8 Квітня 1917 р.	Всеукраїнський національний конгрес
10 Червня 1917 р	I Універсал УЦР
3 Липня 1917 р	II Універсал УЦР
7 Листопада 1917 р.	III Універсал УЦР
9 (22) січня 1918 р.	IV Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР
16 Січня 1918 р.	Бій біля станції Крути
9 лютого 1918 р.	Брестський (Берестейський) мирний договір між УНР та державами Четвертного союзу

Персоналії

© Миколай А.П. пікарська.com.ua Михайло Грушевський	1866- 1934	Історик, видатний діяч національно-визвольного руху, голова Української Центральної Ради (березень 1917 року – 29 квітня 1918 року). У 1897 році став головою Наукового товариства імені Шевченка (у Львові). 1899 року став одним із засновників української соціал-демократичної партії; з 1908 року один з керівників ТУП (Товариство Українських Поступовців); у роки Української революції очолив Українську партію соціалістів-революціонерів. Автор праць «Історія України-Русі», «Нарис історії українського народу», «Історія української літератури».
Володимир Винниченко	1880- 1951	Письменник, громадський діяч. Член УСДРП (Української соціал-демократичної робітничої партії). Під час Української революції був заступником голови Центральної Ради, головою Генерального Секретаріату. У листопаді 1918 року очолив Український національний союз, згодом став головою Директорії. Через суперечки з Петлюрою пішов у відставку і виїхав за кордон. Автор першого фантастичного роману «Сонячна машина». Написав мемуарно-публіцистичний твір «Відродження нації».
Сергій Єфремов	1876- 1937	Вчений-філолог, публіцист, літературний критик. З 1908 року один з лідерів ТУП, пізніше - голова Української партії соціалістів-федералістів, заступник голови Центральної Ради, під час Директорії працював в Українській академії наук. У радянські часи був обраний академіком, а згодом віце-президентом Всеукраїнської академії наук. Засуджений 1930 року у справі «Спілки визволення України» до 10 років ув'язнення як один з керівників.
Петро Болбочан	1883- 1919	Український військовий діяч, полковник Армії УНР, очільник Кримської операції проти більшовиків з метою встановлення на території півострову української влади та взяття під контроль Чорноморського флоту. Після революції Болбочан розпочав організацію українських військових частин і допоміг у формуванні 1-го Українського полку імені Богдана Хмельницького з частин російської армії. Співпрацював з Українською партією соціалістів-самостійників. В березні 1918 року 2-й Запорізький курінь на чолі з Петром Болбочаном, випереджаючи німецькі війська, першим увійшов до Києва, який без бою залишили більшовицькі війська. У листопаді 1918 полк під командуванням Болбочана одним з перших перейшов на бік Директорії УНР і був основною силою у повстанні проти гетьмана П.Скоропадського. У грудні 1918 року Директорія УНР призначила Болбочана командувачем Лівобережною групою Армії УНР.

Номаш
Челебіджіхан

1885-
1918

Кримськотатарський політичний і державний діяч. Один з організаторів першого Курултаю, перший голова уряду проголошеної в 1917 році Кримської народної республіки, перший муфтії мусульман Криму, Литви, Польщі і Білорусі.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ТРЕНУВАННЯ

1. Яка подія відбулася 1 серпня 1914 р.?

☐

а) розпочалася Перша світова війна

☐

б) розпочалася Друга світова війна

☐

в) закінчилася Перша світова війна

☐

г) закінчилася Друга світова війна

2. Наслідком якої події було зречення престолу царем Миколою II 15(2) березня 1917 р.?

☐

а) Першої світової війни (1914 р.)

☐

б) Революції у Петрограді (1917 р.)

☐

в) Революції в Україні (1917 р.)

3. Державний орган управління створений у Києві в ході Української революції - ...

☐

а) Державний уряд

☐

б) Верховна Рада України

☐

в) Українська Верховна Рада

☐

г) Українська Центральна Рада

4. На чолі Української Центральної Ради став ...

☐

а) цар Микола II

☐

б) гетьман Богдан Хмельницький

☐

в) історик Михайло Грушевський

☐

г) гетьман Павло Скоропадський

5. Універсал - це ...

☐

а) закон-звернення до народу

☐

б) наказ народу

☐

в) угода з народом

☐

г) ультиматум народу

6. Скільки Універсалів видала Українська Центральна Рада?

☐

а) 2

☐

б) 4

☐

в) 6

☐

г) 3

7. Який Універсал проголошував створення Української Народної Республіки?

☐

а) Перший Універсал

☐

б) Другий Універсал

☐

в) Третій Універсал

☐

г) Четвертий Універсал

8. Про що йшлося у Четвертому Універсалі Української Центральної Ради?

☐

а) про утворення Української Народної Республіки

☐

б) про закінчення Революції

☐

в) про повернення царя на престол

☐

г) про проголошення незалежності України

9. Коли у Києві було здійснено переворот та очільником України проголошено гетьмана Павла Скоропадського?

☐

а) 29 квітня 1918 р.

☐

б) 25 січня 1918 р.

☐

в) 22 листопада 1917 р.

☐

г) 10 червня 1917 р.

10. Проти влади П. Скоропадського виступив керівний центр - Директорія. На чолі з ...

☐

а) Михайлом Грушевським

☐

б) Володимиром Винниченком

☐

в) Павлом Скоропадським

☐

г) Симоном Петлюрою

11. 1 листопада 1918 р. українські військові частини австрійської армії захопили Львів та частину Східної Галичини. Ця подія одержала назву "Листопадовий зрив". У наслідок цієї події ...

☐

а) проголошено Західно-Українську Народну Республіку

☐

б) проголошено Українську Народну Республіку

☐

в) на чолі з Євгеном Петрушевичем

☐

г) на чолі з Михайлом Грушевським

12. 22 січня 1919 р. проголошено ...

☐

а) Українську Соціалістичну Радянську Республіку

☐

б) Акт Злуки

☐

в) День соборності України

☐

г) Союзний договір

13. Про який український форум В. Винниченко писав наступне:

«Конгрес був першим кроком відродження нації по шляху державності. Будучи одночасно сильним організуючим і агітаційним засобом, він став першим підготовчим етапом утворенні як ідеї Української держави, такі в частковому переведенні її в життя»?

- А З'їзд народів Росії
- Б Національний конгрес
- В Трудовий конгрес
- Г Генеральний секретаріат УЦР

14. Яке політичне гасло відображає зміст Першого Універсалу Української Центральної Ради (УЦР)?

- А «Вся влада Радам!»
- Б «Автономію Україні!»
- В «Геть Тимчасовий уряд!»
- Г «Хай живе самостійна Україна!»

15. Якому діячеві належать такі факти біографії:

«Позитивно сприйнявши повалення царизму революцією 1917 р., став одним із ініціаторів створення Української Центральної Ради (УЦР). Став заступником голови УЦР, членом Малої ради, генеральним секретарем міжнаціональних справ у Генеральному секретаріаті УЦР. У червні 1917 р. очолив Українську партію соціалістів-федералістів»?

- А С. Єфремову
- Б В. Винниченку
- В М. Міхновському
- Г С. Петлюрі

16. Якій події В. Винниченко у своїх мемуарах дав таку оцінку: «Воістину генеральний огляд революційних і національно-визвольних сил», «перший крок відродження нації на шляху державності», «перший камінь у будові української державності»?

- А проведенню Українського Національного конгресу
- Б оприлюдненню Першого універсалу УЦР
- В підписанню Брест-Литовського мирного договору
- Г проголошенню Української Народної Республіки

17. У який період існувала УЦР?

- А 1905-1907 рр.
- Б 1914-1917 рр.
- В 1917-1918 рр.
- Г 1918-1920 рр.

18. Яка Інституція у квітні 1917 р. визнала УЦР керівним центром українського руху?

- А Світовий конгрес українців
- Б Національний конгрес
- В Хліборобський конгрес
- Г Трудовий конгрес

19. Прочитайте уривок джерела і виконайте завдання.

«Пробувши кілька тижнів у Петрограді, втративши всяку надію одержати якусь відповідь і від Временного Правительства, Делегація Центральної Ради після тих понижень, яких зазнала у передпокоях міністерських і Ради робітничих депутатів, повернула, без всякої офіційної відповіді, до Києва. А в той час... Правительство, нарешті, вирішило і ухвалило одкинути домагання Української Центральної Ради» Описана у джерелі подія стала приводом до

- А проголошення I Універсалу УЦР.
- Б Першої війни радянської Росії проти УНР
- В проголошення УЦР незалежності УНР
- Г початку Української революції

20. У якому Універсалі Української Центральної Ради міститься положення: «Віднині на території Української Народної Республіки існуюче право власності на землі поміщицькі й інші землі нетрудових хазяйств сільськогосподарського значення, а також удільні, монастирські та церковні землі - скасовується»?

- I Універсалі
- II Універсалі
- III Універсалі
- IV Універсалі

21. Перемогу на виборах до Установчих зборів здобула партія

- А есерів
- Б більшовиків
- В кадетів
- Г меншовиків.

22. Як називалися українські козацькі збройні формування, що існували у березні 1917 р. - квітні 1918 р.?

- А «Вільне козацтво»
- Б «Реєстрове козацтво»
- В «Червоне козацтво»
- Г «Запорозьке козацтво»

23. На фото зображений

- А голова Української Центральної Ради М. Грушевський
- Б президент Західноукраїнської Народної Республіки Є. Петрушевич
- В лідер Української партії соціалістів-федералістів С. Єфремов
- Г член призидії Союзу визволення України В. Дорошенко.

24. Проголошення Українською Центральною Радою Першого Універсалу спричинено

- А збройним виступом самостійників у Києві.
- Б відправленням українізованих військових частин на фронт.
- В відмовою Тимчасового уряду визнати право України на автономію.
- Г формуванням Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів.

25. Ухваливши Другий Універсал, Українська Центральна Рада

- А відмовилася від самочинного проголошення автономії до скликання Всеросійських установчих зборів.
- Б включила до складу Генерального секретаріату представників Тимчасового уряду
- В призупинила конфіскацію та передання поміщицьких земель селянам
- Г припинила українізацію військових частин російської армії.

26. Збройний виступ самостійників у Києві спричинено

- А проголошенням радянської влади в Україні
- Б оприлюдненням Українською Центральною Радою Другого Універсалу
- В висуванням російським Раднаркомом ультиматуму Українській Центральній Раді.
- Г наданням Тимчасовим урядом Тимчасової інструкції для Генерального секретаріату

27. Яке гасло українського національно-визвольного руху відповідає змісту Четвертого Універсалу Української Центральної Ради?

- А «Вся влада Радам!»
- Б «Україна для українців!»
- В «Хай живе самостійна Україна!»
- Г «Геть Тимчасовий уряд!»

28. Однією з причин падіння Української Центральної Ради (УЦР) була

- А відмова УЦР від виконання умов Брест-Литовського мирного договору
- Б неспроможність УЦР налагодити дієву систему державного управління.
- В відкрита підтримка УЦР селянських виступів і робітничих страйків.
- Г проведена УЦР аграрна реформа та передання всієї землі селянам.

29. На фото зображений

- А голова Генерального Секретаріату УЦР В. Винниченко
- Б президент Західноукраїнської Народної Республіки Є. Петрушевич
- В лідер Української партії соціалістів-федералістів С. Єфремов.
- Г член президії Союзу визволення України В. Дорошенко.

30. Яка подія в Росії вплинула на рішення УЦР прийняти III Універсал?

- А перемога збройного повстання більшовиків у Петрограді
- Б липнева урядова криза Тимчасового уряду
- В перемога Лютневої революції в Петрограді
- Г початок придушення корніловського заколоту

31. Який документ Володимир Винниченко назвав «... не чим іншим, як цинічним і провокаційним порушенням угоди 16 липня й одвертим бажанням видерти з рук українства всі його революційні здобутки...»?

- А «Тимчасову інструкцію Генерального Секретаріату Тимчасового уряду на Україні»
- Б постанову з'їзду народів Росії «Про федеративний устрій Російської держави»
- В «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до української Ради»
- Г резолюцію Харківського («Всеукраїнського») з'їзду рад «Про організацію влади на Україні»

32. Еволюція поглядів керівників Української Центральної Ради відбувалась у напрямку

- А від самоврядної колонії до автономії у складі федеративної Росії.
- Б від провінції Австро-Угорщини до автономії у складі демократичної Росії.
- В від автономії у складі федеративної Росії до незалежної демократичної республіки.
- Г від «коронного краю» до протекторату держав Четвертого союзу.

33. Яка подія прискорила прийняття УЦР IV Універсалу?

- А Наступ більшовицьких військ на Київ і прагнення підписати мир з країнами Четвертого союзу
- Б Більшовицький переворот в Петрограді та повалення Тимчасового уряду Росії
- В Висадка військ Антанти на Півдні України і наступ Білої армії на Сході України
- Г Завершення Першої світової війни і проголошення Західноукраїнської Народної Республіки

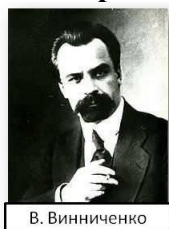

34. Територія якого державного утворення позначена на карті жирною лінією?

- А Української Народної Республіки (листопад 1917 р.)
- Б Української держави П. Скоропадського (квітень 1918 р.)
- В Української Народної Республіки (січень 1919 р.)
- Г Української Соціалістичної Радянської Республіки (березень 1921)

35. Зображені на фото історичні постаті відіграли провідну роль у діяльності

В. Винниченко

С. Петлюра

Ф. Швець

О. Андрієвський

А. Макаренко

- А Української центральної ради
- Б Директорії Української Народної Республіки.
- В Західноукраїнської Народної Республіки.
- Г Української держави гетьмана П. Скоропадського.

36. На карт позначено штрихуванням територію

- А поширила владу УЦР згідно з III Універсалом
- Б окуповану країнами Антанти.
- В на якій було проголошено «радянську УНР»
- Г поширювалась влада Генерального секретаріату згідно з «Тимчасовою інструкцією..».

37. Установіть відповідність

1 Генеральний Секретаріат	А міжпартійний блок українських політичних партій, утворений у 1908 р.
2 Товариство Українських Поступовців	Б виконавчий орган влади, утворений у червні 1917 р.
3 Український Національний Конгрес	В представницьке зібрання діячів українського руху, що відбулось у квітні 1917 р.
4 Головна Українська Рада	Г координаційний центр українських політичних сил на західноукраїнських землях, утворений у серпні 1914 р.
	Д законодавчий орган влади утворений у березні 1917 р

- А 1Б, 2А, 3 В, 4 Г
- Б 1А 2 Г 3 Б 4 В
- В 1В 2А 3Б 4Д
- Г 1Д 2 Б 3 А 4 Г

38. Установіть відповідність між подіями і наслідками

1 Економічна криза 1900-1903	А Повалення царизму, розпад Російської імперії, Українська революція
2 Революція 1905-1907	Б посилення концентрації виробництва, монополізація виробництва, зростання питомої ваги України в економічному розвитку Російської імперії
3 Столипінська реформа 1906-1911	В руйнування селянської общини і скорочення поміщицького землеволодіння, стрімке зростання експорту українського хліба в Європу
4 Перша світова війна	Г ліквідація викупних платежів, легалізація діяльності українських політичних партій, створення українських думських громад
	Д скасування панщини і особистої залежності селян, надання селянам громадянських прав

- А 1Б 2Г 3В 4А
- Б 1Г 2А 3Б 4В
- В 1Д 2 В 3А 4Б
- Г 1В 2А 3Г 4Д

39. Установіть відповідність між документом Української Центральної Ради та цитованим уривком із нього.

1 I Універсал	А «Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російської... ми твердо станемо на нашій землі...»
2 II Універсал	Б «... не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані... Всенародні Українські збори (Сойм)»
3 III Універсал	В «...ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»
4 IV Універсал	Г «Не можливо одночасно визначати право на самовизначення і водночас робити грубий замах на це право... як це робить Рада Народних Комісарів щодо Української Народної Республіки...»
	Д «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною... суверенною державою українського народу...»

- А 1Б 2В 3А 4Д
- Б 1А 2Б 3В 4Г
- В 1Д 2В 3А 4Б
- Г 1Г 2А 3В 4Д

40. Які риси були притаманні Українській революції? (три правильні відповіді)

- 1. була складовою частиною загальноросійської революції
- 2. мала розв'язати як національні, так і соціально-економічні завдання
- 3. поклала початок Російській революції
- 4. призвела до негайного проголошення незалежності і розпаду Російської імперії
- 5. відбувалась у роки завершення Першої світової війни
- 6. була придушена російськими військами відданими Тимчасовому уряду Росії
- 7. представники національних меншин зі зброєю виступили проти УЦР

41. Які завдання можна виконати, спираючись на зображену історичну карту?

- 1. показати лінію просування німецьких і австро-угорських військ на Східному фронті (кінець 1917р.)
- 2. визначити територію УНР після проголошення Акту Злуки УНР і ЗУНР у січні 1919 р.
- 3. окреслити територію окуповані військами Антанти наприкінці 1918 р
- 4. визначити кордони УНР згідно з III Універсалом УЦР
- 5. визначити межу суцільного розселення українців у межах Російської імперії на початок XX ст.
- 6. визначити території, які увійшли до складу УНР за умовами Брестського договору
- 7. визначити адміністративно-територіальний устрій УНР станом на квітень 1918 р.

42. Які завдання можна виконати, спираючись на зображену історичну карту?

- 1. визначити радянсько-польський кордон за Ризьким мирним договором (березень 1921 р.)
- 2. визначити перебіг подій першої війни радянської Росії проти УНР (грудень 1917-лютий 1918)
- 3. вказати напрямки загального наступу Добровольчої армії А. Денікіна в травні-червні 1919р.
- 4. вказати межу просування польського війська під час польсько-радянської війни (1920 р.)
- 5. показати лінію розмежування військ часу Першої світової війни на момент укладення перемир'я на Східному фронті у грудні 1917 р.
- 6. окреслити територію ЗУНР відповідно ухвали Української національної ради 19 жовтня 1918р.
- 7. визначити кордони УНР згідно з III Універсалом УЦР у листопаді 1917 р.

43. Створення Української Центральної Ради було безпосереднім наслідком

- А. Маніфесту Миколи II від 17 жовтня
- Б. Лютневої революції в Росії
- В. Проголошення I Універсалу
- Г. Загострення відносин національних лідерів з більшовиками

44. Переважна більшість українських партій навесні 1917 року стояла на позиціях

- А. Автономізму
- Б. Самостійництва
- В. Єдиної та неділимої Росії
- Г. Необхідності приєднання до Австро-Угорщини

45. Український національний конгрес

- А. Пройшов у квітні 1917 року
- Б. Пройшов після проголошення II Універсалу
- В. Збільшив чисельність членів УЦР та надав їй легітимність
- Г. Проголосив рішучий курс на федералізацію Росії
- Д. Відклав рішення питання про автономію до Всеросійських Установчих Зборів
- Е. Отримав підтримку з боку більшості демократичних партій Росії: кадетів, меньшевиків та ін.
- Ж. Проголосив повну незалежність Української Народної Республіки

46. Встановіть відповідність між документом та цитатою з нього

1. Відозва УЦР до народу України 9 березня 1917 р.	А. Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі.
2. II Універсал УЦР	Б. Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу.
3. III Універсал УЦР	В. Визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зав'язана з загальними здобутками революції, ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання.
4. Відповідь Генерального секретаріату на ультиматум Раднаркому	Г. Українські солдати роззброїли анархічно настроєних великоросійських солдатів, які робили змови проти влади українського народу й загрожували внести в життя України криваву братовбивчу війну.
	Д. Впали вікові пуга. Прийшла воля всьому пригніченому людові, всім поневоленим націям Росії! Настав час і Твоєї волі й пробудження до нового, вільного, творчого життя, після більш як 200-літнього сну.

47. Встановіть послідовність появи документів, з яких наведені ці цитати.

А. «В настоящее время, ввиду всех вышеизложенных обстоятельств, Совет Народных Комиссаров ставит Раде... следующие вопросы:

- 1) Обязуется ли Рада отказаться от попыток дезорганизации общего фронта?
- 2) Обязуется ли Рада не пропускать впредь... никаких войсковых частей, направляющихся на Дон, на Урал или в другие места?»

Б. «Повноваження Генерального Секретаріату поширюються на губернії: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську і Чернігівську, з виключенням Мглинського, Суражського, Стародубського і Новозибківського повітів».

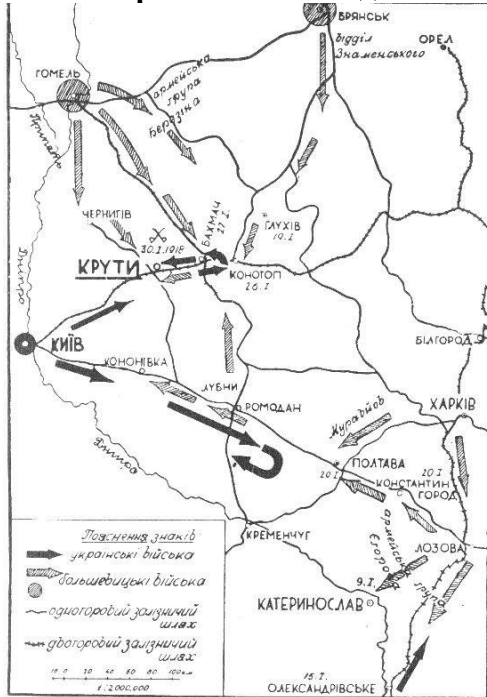
В. «Зо всіма сусідніми державами, як то: Росія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та інші, ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки».

Г. «Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на свої землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Україні дають вибрані вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням Всенародні Українські Збори (Сойм)».

48. До яких заходів вдалися більшовики в листопаді-грудні 1917 р.?

- А. Спроба провести під своїм контролем Всеукраїнський з'їзд рад у Києві
- Б. Масові маніфестації, направлені проти політики Тимчасового уряду
- В. Відкриття «Просвіт», українських шкіл, сприяння українзації армії
- Г. Визнання самостійності Української Народної Республіки під владою УЦР
- Д. Проголошення радянської влади в Україні на з'їзді в Харкові
- Е. Висування ультимативних вимог до УЦР і перехід до воєнних дій проти неї
- Ж. Активне протистояння спробі контрреволюційних сил привести до влади Л. Корнілова

49. На карті показано події

- А. Серпня-вересня 1914 р.
- Б. Травня 1915 р.
- В. Червня-липня 1916 р.
- Г. Січня 1918 р.

50. Результати виборів до Всеросійських установчих зборів в Україні (листопад 1917 р.)

Партії	Набраний відсоток голосів
Українские партии (УПСР и УСДРП)	77%
Большевики	10 %

Данная таблица свидетельствует о

- А. Массовой поддержке, которой пользовались партии проавстрийской ориентации
- Б. Популярности, которой пользовались украинские национальные партии при гетманском режиме
- В. Экономическом кризисе, охватившем Украину осенью 1917 года
- Г. Отсутствию прочной опоры в украинском обществе у партии, захватившей власть в Петрограде.

51. Необхідність IV Універсалу була продиктована

- А Петроградським переворотом та збройним виступом самостійників
- Б поваленням царя та створенням Тимчасового уряду Росії
- В відмовою Тимчасового уряду від надання автономії Україні
- Г війною з більшовиками та переговорами в Бресті з німцям

52. Політика, яка полягала у пропаганді національної винятковості, розпалюванні національної ворожнечі й ненависті, називалася:

- А шовінізм;
- Б бюрократизм;
- В волонтаризм;
- Г гегемонізм.

53. Позначте дату утворення Центральної Ради:

А березень 1917 р.;

В травень 1917 р.;

Б квітень 1917 р.;

Г червень 1917 р.

54. Перший Універсал Центральної Ради був проголошений у:

А травні 1917 р.;

В липні 1917 р.;

Б червні 1917 р.;

Г серпні 1917 р.

55. Коли відбулося проголошення незалежності Української Народної Республіки:

А вересень 1917 р.;

В грудень 1918 р.;

Б листопад 1917 р.;

Г січень 1918 р.

56. У січні-лютому 1918 р. радянська влада була встановлена у:

А Миколаєві, Херсоні, Криму, Єлисаветграді;

В Чернігові, Житомирі, Луцьку;

Б Харкові, Павлограді, Олександрівську;

Г Львові, Луцьку, Тернополі.

57. У яких регіонах України був найбільшим вплив партії більшовиків?

А На Донбасі та Харківщині;

В на Полтавщині;

Б у Західній Україні;

Г на Київщині.

58. Головою Української Центральної Ради в 1917 р. був обраний:

А Д. Дорошенко;

В В. Винниченко;

Б М. Грушевський;

Г М. Міхновський.

59. Тимчасовий Генеральний Український комітет при УНР очолив:

А С. Петлюра;

В М. Терещенко;

Б В. Винниченко;

Г І. Церетелі.

60. Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові відбувся у:

А жовтні 1917 р.;

В січні 1918 р.;

Б грудні 1917 р.;

Г лютому 1917 р.

61. Співвіднесіть поняття з їхніми визначеннями.

А Конфронтація

1 назва найважливіших актів вищестоячих державних органів

Б декрет

2 заяви від імені держави, уряду, партії, організації, урочисте

В маніфест

проголошення основних принципів, а також документ, в якому вони розкриті

Г декларація

3 протиборство, протистояння, сутички, конфлікт

4 акт верховної влади, політичної партії, громадських організацій у формі урочистого звернення до народу у зв'язку з визначною політичною подією

5 тимчасовий документ конституційного характеру.

62. Розташуйте події в хронологічній послідовності:

А початок роботи з'їзду рад у Харкові;

Б захоплення більшовиками Маріуполя;

В захоплення російськими військами Харкова;

Г створення нової радянської УНР із власним урядом — Народним Секретаріатом.

63. Розташуйте в логічній послідовності такі події:

А бій під Крутами;

Б маніфест СНК до українського народу з ультимативними вимогами до Центральної Ради;

В прийняття IV Універсалу;

Г діяльність Українського національного конгресу.